

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Кафедра педагогіки початкової освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор _____

“ ____ ” _____ 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ПРАКТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Галузь знань _____ 01 «Освіта/Педагогіка» _____
(шифр і назва напрямку підготовки)

Спеціальність _____ 013 «Початкова освіта» _____
(шифр і назва напрямку підготовки)

Факультет _____ Педагогічний _____
(назва факультету)

Робоча програма **Практична психологія в початковій школі**
(назва навчальної дисципліни)
для магістрантів за спеціальністю 013 «Початкова освіта»

Робоча програма складена кандидатом педагогічних наук, доцентом кафедри педагогіки початкової освіти **Цюняк О.П.**

Робоча програма схвалена на засіданні кафедри педагогіки початкової освіти (протокол № 1 від 28 серпня 2019 р.)

Завідувач кафедри

_____

підпис

Оліяр М. П.

прізвище, ініціали

Затверджено науково-методичною радою педагогічного факультету (протокол № 1 від 30 серпня 2019 р.)

Голова науково-методичної ради педагогічного факультету

Кондур О. С.

прізвище, ініціали

Декан факультету _____

Кондур О. С.

прізвище, ініціали

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 3,0	Галузь знань 01 «Освіта/Педагогіка» <small>(шифр і назва)</small>	Нормативна	
	Спеціальність 013 «Початкова освіта» <small>(шифр і назва)</small>		
Модулів – 1,5	Освітній рівень: магістр	Рік підготовки:	
Змістових модулів –2		1-й	1-й
		Семестр	
Загальна кількість годин –90		2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних –2 самостійної роботи студента–2		Лекції	
		12 год.	4год.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	4 год.
		Лабораторні	
		__ год.	__ год.
		Самостійна робота	
	60год.	82год.	
	Індивідуальні завдання:		
	год.		
	Вид контролю:		

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – аудиторні заняття – 33%, самостійна робота –67%

для заочної форми навчання – аудиторні заняття 9%, самостійна робота – 91%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Сучасна Україна переживає складний період соціально-економічної, політичної та освітньої нестабільності. Реалії сьогодення спонукають кожну особистість до впевненості в прийнятті власних рішень, вмінні долати труднощі будь-якого змісту. На часі, у шкільній освіті відбуваються зміни щодо змісту освітнього процесу. Здобувач освіти нової української школи має володіти певними компетентностями:

- гнучко адаптуватися до мінливих життєвих ситуацій;
- самостійно та критично мислити;
- розуміти проблему, знаходити шляхи її раціонального вирішення;
- усвідомлювати, де і яким чином здобуті знання можуть бути використані;
- творчо мислити;
- грамотно працювати з інформацією, робити аргументовані висновки, використовувати їх для вирішення проблем;
- бути комунікабельним, умінні працювати в колективі.

Важливими стають проблеми психічного здоров'я здобувачів освіти закладів загальної середньої освіти, виховання самостійності, ініціативності та терпимості до оточуючих; формування толерантності, організованості, упевненості в собі. Тому надзвичайно важливо, щоб уже з перших днів перебування у школі дитина була оточена увагою компетентного практичного психолога. Адже зростаюча особистість не лише здобуває інтелектуальні надбання, успіхи, але й вчиться правильно (конструктивно) відстоювати власну думку, позитивно переконувати інших у своїй правоті, намагається логічно мислити та розмірковувати про різні життєві ситуації, а також налагоджувати взаємодію (безконфліктного спілкування) з однолітками, вчителями та дорослими.

Практичний психолог в закладах освіти – фахівець нового типу, який сприяє реформуванню освітніх послуг, створює оптимальні умови для становлення всебічно-розвиненої, духовно багатой особистості, яка володіє уміннями й навичками вільно орієнтуватися у новому інформаційному потоці, вмінню формувати громадянську позицію; створювати систему безперервної освіти. У часі змін його діяльність набуває нових рис. Зокрема, важливим є приділити необхідну професійну увагу кожному здобувачу освіти, визначити зміст і форму роботи, орієнтовану на його розвиток з урахуванням її унікальності та самобутності. Психологу доводиться розв'язувати чимало проблем, адже вивчення психології передбачає не лише засвоєння основних понять, але і включає психологічну допомогу школярам у повсякденному житті, зокрема навчити їх основам культури спілкування та поведінки у колективі, підготувати до майбутньої професійної діяльності, розвинути уміння використовувати переваги своєї пам'яті, мислення тощо.

Фахівець, підготовлений до професійної діяльності практичного психолога в закладах освіти, виступає посередником між освітніми установами, трудовими колективами, сім'єю, громадськістю, організовує їхню взаємодію, впливає на розв'язання особистісних, міжособистісних, внутрішньо сімейних

конфліктів, надає необхідну консультативну психолого-педагогічну допомогу дитячим, молодіжним об'єднанням, дітям, підліткам, які потребують опіки; захищає її від будь-яких форм фізичного чи психічного насильства. Це передбачає певні вимоги до змісту підготовки майбутнього практичного психолога у закладі вищої освіти.

Вивчення курсу «Практична психологія у початковій школі» дозволить сформуванню у магістрантів спеціальності «Початкова освіта. Практична психологія» загальне уявлення про психологічну службу системи освіти, професію практичного психолога у закладах освіти та створить передумови для усвідомленого вивчення фахових навчальних дисциплін, включених у навчальний план, а також забезпечить мотивацію до формування та розвитку особистісних якостей, необхідних для ефективного виконання професійних обов'язків в умовах освітнього закладу.

Мета курсу полягає в підвищенні освіченості майбутніх фахівців у питаннях практичної психології як однієї із сучасних галузей психологічної парадигми, що активно розвивається, а також у формуванні систематизованих знань про теоретико-методологічні засади практичної психології, про законодавчо-правові та нормативні основи діяльності практичного психолога у початковій школі, оволодіння узагальненою характеристикою професії практичного психолога, знаннями про освітньо-кваліфікаційні вимоги до спеціалістів у цій галузі, а також про можливі шляхи формування особистісних якостей майбутніх фахівців; практична підготовка магістрантів до роботи у закладах освіти.

Завдання

- ознайомлення магістрантів з основами практичної психології, методами та конкретними методиками; загальними категоріями, поняттями, термінами курсу, а також формування та збагачення понятійно-категоріального апарату і тезаурусу у галузі психології;
- ознайомлення з основними напрямками діяльності практичного психолога у системі роботи початкової школи;
- засвоєння вимог до особистості та професійної компетентності практичного психолога початкової школи;
- розкриття основних принципів та закономірностей взаємозв'язку процесів навчання та розвитку психіки людини;
- розкриття психолого-педагогічних аспектів виховання та життєтворчості особистості молодших школярів;
- пояснення суті роботи практичного психолога у початковій школі, підготовка до майбутньої професійної діяльності молодих спеціалістів;
- формування навичок міжособистісного спілкування: взаємини, соціальна відповідальність, співпереживання; формування умінь розв'язувати проблеми, керувати стресовими ситуаціями.

У результаті вивчення курсу студент повинен

знати:

- сучасні тенденції розвитку психологічної служби в Україні та за кордоном;
- основи практичної психології, поняття і категорії з наступним використанням у професійній діяльності;
- основні напрями діяльності практичного психолога в системі початкової освіти: психодіагностику, психологічну консультацію, профілактичну та розвивальну роботу;
- типи і причини відхилень у психічному та особистісному розвитку дітей молодшого шкільного віку, педагогічних кадрів та шляхи їх діагностики;
- роботу психолога з дітьми молодшого шкільного віку, з дітьми «групи ризику»: учнями з соціально-педагогічною занедбаністю, агресивною, деліквентною поведінкою;
- методику роботи практичного психолога з сім'ями учнів;
- про психологічну роботу з педагогічним колективом.

вміти:

- орієнтуватися у психолого-педагогічних засадах професійної діяльності практичного психолога;
- працювати з документацією психологічної служби в системі освіти;
- здійснювати діяльність відповідно до етичного кодексу психолога;
- здійснювати різні підходи психологічної практики в роботі: психологічна допомога, психологічне сприяння, психологічна підтримка і психологічний супровід;
- застосовувати основні функціональні напрями практичної психології в системі роботи: просвітницьку роботу, психопрофілактику, психодіагностику, психологічний розвиток, психологічне консультування та немедичну психотерапію;
- правильно з методичної точки зору проводити діагностичні процедури;
- доцільно обирати методи і програми та правильно їх використовувати у професійній діяльності;
- вирішувати педагогічні конфлікти, гармонізувати внутрішній світ учнів, вчителів та батьків;
- володіти сучасними стандартами культури життєтворчості особистості.

Програма курсу складається з лекційних, практичних модулів та самостійної роботи.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1

Практична психологія в системі освіти Психологічний супровід розвитку молодшого школяра

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи практичної психології як галузі професійної діяльності

Тема 1. Основи практичної психології.

Вступ. Практична психологія в системі освіти України. Основні завдання, функції та принципи практичної психології. Поняття про психологічну службу системи освіти України. Предмет, мета та завдання психологічної служби. Нормативно-правове забезпечення психологічної служби в системі освіти України. Зміст професійної підготовки практичних психологів у галузі освіти.

Тема 2. Особистість практичного психолога.

Вимоги до особистості практичного психолога: система особистісних якостей, психограма професії психолога. Етичний кодекс психолога та його принципи. Основні форми роботи практичного психолога у початковій школі. Модель професійної діяльності практичного психолога в новій українській школі. Психологічна готовність дитини до шкільного навчання. Формування здорового способу психічного життя здобувачів освіти у навчальному закладі.

Змістовий модуль 2. Основні види діяльності практичного психолога у початковій школі

Тема 3. Діагностична діяльність шкільного психолога. Загальна характеристика психодіагностики в початковій школі. Визначення типових труднощів у навчанні молодших школярів. Психодіагностичні методики дослідження рівня мотивації до навчання у молодших школярів. Діагностика пізнавального розвитку в молодшому шкільному віці. Психодіагностичні методики дослідження особистісних характеристик дитини, що є причинами шкільної неуспішності. Методи вивчення особистості і міжособистісних стосунків молодших школярів. Методи діагностики готовності учнів 4 класів до переходу в середню школу.

Тема 4. Психологічне консультування та просвітницька робота практичного психолога у школі. Основні завдання консультативної діяльності. Види консультативної роботи. Структура консультативного процесу. Основні принципи психологічного консультування. Умови проведення психологічного консультування. Основний зміст просвітницької роботи практичного психолога в закладах освіти. Завдання та основні форми просвітницької діяльності шкільного психолога.

Тема 5. Особливості взаємодії практичного психолога з педагогічним колективом. Характеристика педагогічного колективу: психологічні особливості. Педагогічні конфлікти: сутність, профілактика, методи вирішення. Управлінські та організаційні аспекти взаємодії психолога з адміністрацією школи та педагогами. Індивідуальний стиль діяльності вчителя початкових класів. Моделі роботи психолога із вчителями початкової школи. Експертиза професійної компетентності педагога. Психодіагностична та тренінгова робота психолога з педагогами.

Тема 6. Робота шкільного психолога з сім'ями молодших школярів. Основні напрями та форми роботи шкільного психолога з батьками молодших школярів. Просвітницька діяльність практичного психолога у роботі з батьками. Консультування батьків з актуальних проблем сучасної молоді. Основні концепції психологічної роботи з батьками. Діагностичні засоби вивчення особливостей сімейного виховання учнів молодшого шкільного віку. Моделі психологічної допомоги батькам учнів. Методи роботи з сім'ями школярів. Методика сімейної терапії як вид діяльності практичного психолога в початковій школі.

4. Теми наукових повідомлень

1. Національна система соціально-психологічної служби.
2. Досвід функціонування психологічних служб у зарубіжних країнах.
3. Статус практичного психолога в системі освіти.
4. Вимоги до особистості практичного психолога нової української школи.
5. Психолог, якого очікує нова українська школа.
6. Зміст роботи психолога в початковій школі.
7. Етичні засади діяльності шкільного психолога.
8. Впровадження сучасних технологій в роботі практичного психолога.
9. Проблеми застосування даних психодіагностики в педагогічній практиці.
10. Сучасне розуміння психодіагностики.
11. Специфіка психодіагностики у сфері освіти.
12. Шкільна дезадаптація здобувачів освіти як вид роботи психологічної служби в початковій школі.
13. Діагностика проблеми особистості за допомогою казки.
14. Казкотерапія – інтегрована форма психологічної допомоги.
15. Казкотерапія як один із методів розвиваючої роботи з здобувачами освіти молодшого шкільного віку.
16. Ігротерапія як метод розвивальної роботи із здобувачами освіти.
17. Пісочна терапія у роботі з учнями початкових класів.
18. Арт-терапія. Види арттерапії: музикотерапія, танцювальна терапія.
19. Психологічна допомога невпевненим дітям молодшого шкільного віку.
20. Психолого-педагогічна робота у подоланні фобії у молодших школярів.
21. Тренінг педагогічного спілкування.
22. Методи самоактуалізації педагога.
23. Принципи продуктивної взаємодії психолога та педагога.
24. Проблематика психологічного консультування батьків школярів молодшого шкільного віку.

6. Теми практичних занять (денна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Основи практичної психології.	4
2.	Особистість практичного психолога.	4
3.	Психодіагностика як основа професійної діяльності практичного психолога.	4
4.	Психологічне консультування та просвітницька робота практичного психолога.	2
5.	Взаємодія практичного психолога із педагогічним колективом.	2
6.	Робота шкільного психолога з сім'ями молодших школярів.	2

7. Теми практичних занять (заочна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Практична психологія в системі освіти: основні завдання та функції.	2
2.	Психодіагностика як основа професійної діяльності практичного психолога.	2

8. Самостійна робота (денна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	«Модель професійної діяльності практичного психолога в початковій школі».	4
2.	Скласти план роботи практичного психолога на рік.	2
3.	Скласти план роботи практичного психолога на місяць.	2
4.	«Модель психолого-педагогічного супроводу формування особистості здобувачів освіти навчальному закладі».	4
5.	Інформаційно-пізнавальний вісник на тему: «Шкільний психолог. Хто він? У яких випадках до нього звертатися?»	2
6.	Самодіагностика професійних та особистісних якостей практичного психолога.	4
7.	Міні-тренінг «Формування адекватної самооцінки» (25 хв.)	2
8.	Поради психолога: «Як запобігти виникненню синдрому «професійного вигорання».	2
9.	Бесіда «Невдача – проблема чи досвід».	2
10.	Написати наукову статтю на одну із тем:	2

	«Формування психологічних особливостей шестирічок у період адаптації до школи»; «Адаптаційний період до шкільного життя вимушено переселених дітей»; «Формування навичок толерантного спілкування в учнівському середовищі»;	
11.	Модель ідентифікації обдарованих молодших школярів.	2
12.	Міні-проект «Методи гармонізації внутрішнього світу психолога».	2
13.	Тренінгове заняття спрямоване на розвиток лідерських якостей особистості.	2
14.	Підготувати тренінгове заняття на тему: «Дитина... як її краще зрозуміти?».	4
15.	Розробити психологічне заняття з розвитку пізнавальної активності учнів початкової школи.	4
16.	Підготувати проект на тему: «Психолого-педагогічний аспект взаємодії практичного психолога з «дітьми нової свідомості» «дітьми Індиго».	4
17.	Поради психолога батькам першокласників (відеопрезентація)	2
18.	Експрес-діагностика готовності дитини до шкільного навчання. Форми шкільної дезадаптації	4
19.	Ігрова розвивальна діяльність «Попереду в нас п'ятий клас». Створити ігрові ситуації.	2
20.	Психологічний тренінг «Попередження агресивності в молодшому шкільному віці». Поради для батьків і педагогів «Як подолати дитячу агресивність».	2
21.	«Тайм-менеджмент практичного психолога»	2
22.	Міні-проект «Світ арт-терапії: допоможи собі сам».	2
23.	Конспект батьківських зборів «Родина ХХІ століття»	2

9. Самостійна робота (заочна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	«Модель професійної діяльності практичного психолога в початковій школі».	2
2.	Скласти план роботи практичного психолога на рік.	2
3.	Скласти план роботи практичного психолога на місяць.	2
4.	«Модель психолого-педагогічного супроводу молодших школярів у загальноосвітньому навчальному закладі».	2
5.	Інформаційно-пізнавальний вісник на тему: «Шкільний психолог. Хто він? У яких випадках до нього звертатися?»	2
6.	Самодіагностика професійних та особистісних якостей практичного психолога.	2
7.	Міні-тренінг «Формування адекватної самооцінки» (25 хв.)	2
8.	Поради психолога: «Як запобігти виникненню синдрому	2

	«професійного вигорання».	
9.	Бесіда «Невдача – проблема чи досвід».	2
10.	Написати наукову статтю на одну із тем: «Формування психологічних особливостей шестирічок у період адаптації до школи»; «Адаптаційний період до шкільного життя вимушено переселених дітей»; «Формування навичок толерантного спілкування в учнівському середовищі».	2
11.	Міні-проект «Методи гармонізації внутрішнього світу педагога».	2
12.	Тренінгове заняття «Вивчення та пізнання свого «Я» через чарівний світ психології»	2
13.	Психологічний практикум «Моя самооцінка»	2
14.	Тренінгове заняття спрямоване на розвиток лідерських якостей особистості.	2
15.	Підготувати тренінгове заняття на тему: «Дитина... як її краще зрозуміти?».	2
16.	Розробити психологічне заняття з розвитку пізнавальної активності учнів початкової школи.	2
17.	Підготувати проект на тему: «Психолого-педагогічний аспект взаємодії практичного психолога з «дітьми нової свідомості» «дітьми Індиго»».	3
18.	Поради психолога батькам першокласників (відеопрезентація)	2
19.	Міні-проект «Світ арт-терапії: допоможи собі сам».	4
20.	Ігри та вправи на згуртованість групи.	4
21.	Експрес-діагностика готовності дитини до шкільного навчання. Форми шкільної дезадаптації	4
22.	Цикл занять «Як учитися краще».	4
23.	Ігрова корекція «Попереду в нас п'ятий клас». Створити ігрові ситуації.	4
24.	Конспект батьківських зборів «Родина ХХІ століття»	4
25.	Психологічний тренінг «Попередження та корекція агресивності в молодшому шкільному віці». Поради для батьків і педагогів «Як подолати дитячу агресивність».	4
26.	Скласти конспект розвивального заняття з молодшими школярами, що мають ознаки агресивності.	4
27.	Скласти конспект розвивального заняття з молодшими школярами, що мають ознаки гіперактивності.	4
28.	Програма «Як стати впевненими у собі».	4
29.	Проблема ліворуких дітей	2
30.	«Тайм-менеджмент практичного психолога»	3

10. Індивідуальні завдання

1. Скласти план роботи практичного психолога на рік (місяць)
2. Спроектувати інформаційно-пізнавальний вісник на тему: «Шкільний психолог. Хто він? У яких випадках до нього звертатися?»
3. Написати поради психолога: «Як запобігти виникненню синдрому «професійного вигорання».
4. Змодельовати ситуацію «Перший робочий день шкільного психолога».
5. Підготувати презентацію сценарію заняття з психогімнастики та однієї вправи.
6. Проаналізувати матеріали психолого-педагогічних періодичних видань з проблеми готовності дітей до навчання у школі (шкільної дезадаптації молодших школярів).
7. Скласти розповідь та обґрунтувати власну точку зору: «Які методи профілактики шкільної дезадаптації Ви запропонуєте для дітей з надмірною чутливістю нервової системи, для гіперактивних дітей, для учнів зі швидкою розумовою втомлюваністю?»
8. Скласти психодіагностичну казку на виявлення тривожності у молодших школярів.
9. Скласти план розвивального заняття. (тема за вибором).
10. Підібрати блок ігор спрямованих на:
  - розвитку мовленнєвої та розумової діяльності;
  - розвиток просторових уявлень.

11. Методи навчання

Словесні (монологічні-лекція інформаційна, проблемна; діалогічна бесіда).

Наочні (спостереження, демонстрування).

Практичні(вправи різних типів).

Проблемно-пошукові (проблемне викладання, самостійна робота, розв'язання проблемних завдань, аргументування).

Методи за логікою руху змісту навчального матеріалу (дедуктивні, індуктивні).

Самостійна робота пошукового характеру.

Методи інтерактивного навчання.

12. Методи контролю

Опитування.

Усний індивідуальний і фронтальний контроль.

Письмово індивідуальний і фронтальний контроль.

Взаємоконтроль (взаємооцінювання).

Тестові завдання.

13. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

A «Відмінно»(90-100балів). Теоретичний курс засвоєно повністю, без прогалин. Студент вільно володіє навчальним матеріалом, основними ідеями, концепціями, теоріями, ознайомлений з найновішими досягненнями вітчизняної та зарубіжної науки, знає термінологію, володіє понятійним апаратом, відмінно орієнтується в історії становлення науки, логічно висловлює свої думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших студентів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань, виконує завдання, не передбачені навчальною програмою; вільно використовує знання для розв'язання поставлених перед ним завдань. Виявляє глибокі, повні, цілісні, міцні і творчо засвоєні знання програмного матеріалу, усвідомлені уміння і навички щодо застосування знань на практиці, володіє логікою предмета, висловлює власне ставлення до навчального матеріалу. Відповіді чіткі і завершені, у письмовій роботі не має помилок. Уміє систематизувати, зіставляти, аналізувати, доводити, порівнювати. Має синтетичне мислення (тобто вміння бачити зв'язки і тенденції, які безпосередньо не спостерігаються); дає характеристику альтернатив розвитку окремих ситуацій; пояснення того, чому події склалися саме так, а не інакше; вміє ставити під сумнів сталі принципи та ідеї; обдумувати ризикованість; терпимо ставитись до своїх та чужих помилок.

B «Дуже добре» (80-89балів). Теоретичний курс засвоєно повністю, без прогалин, необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом в основному сформовані, всі передбачені програмою завдання виконані. Студент використовує першоджерела і основну літературу, має глибокі і повні знання програмного матеріалу, знає основні ідеї, концепції, теорії, досягнення фахової науки, виявляє розуміння духовних, соціокультурних процесів; робить аргументовані висновки; характеризує ці явища і процеси, вміє порівнювати, пояснювати, узагальнювати та критично оцінювати інформацію, використовуючи різні джерела; вміє виявляти суперечності в позиціях, різні інтереси, потреби соціальних груп й окремих осіб, їх роль в соціокультурному процесі, тенденції та напрями соціокультурного розвитку; оцінювати різні версії й думки про людину і світ; рецензує відповіді студентів; зіставляє і систематизує дані і застосовує їх при характеристиці педагогічних явищ, процесів; виявляє знання термінів та понять; встановлює синхронність подій; вміє аналізувати, синтезувати та узагальнювати значний обсяг фактів, простежуючи зв'язки і тенденції. Проте,

наявні незначні неточності, пропуски, помилки (не більше однієї-двох) та недостатній досвід у творчому застосуванні умінь і навичок; власне ставлення студента висловлюється, але в аргументації зустрічаються окремі неточності: писемне мовлення добре.

С «Добре»(70-79балів). Теоретичний курс засвоєно повністю, без прогалин, необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом сформовані недостатньо, всі передбачені програмою завдання виконані, якість виконання кожного з них не оцінена максимальним балом, деякі завдання виконані з помилками.

Д «Задовільно» (60-69балів). Теоретичний зміст курсу засвоєний частково, але прогалини не мають суттєвого характеру, необхідні практичні навички роботи з засвоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою завдань виконані, деякі з виконаних завдань, можливо, містять помилки. Студент володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно, на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знайомий з основними ідеями, поняттями навчального матеріалу. При цьому аргументація слабка, є суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу та висновках, наявні помітні прогалини, писемне мовлення спрощене. Має елементарні нестійкі навички виконання завдання. Відсутність логічно обґрунтованих висновків.

Е «Достатньо» (50-59 балів). Теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, більшість з передбачених програмою завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінена балом, близьким до мінімального.

ФХ «Умовно незадовільно» (26-49 балів). Теоретичний курс засвоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість з передбачених програмою завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінені балом, близьким до мінімального. Студент не вміє орієнтуватися в матеріалі, має фрагментарні знання (менше половини) при незначному загальному обсязі навчального матеріалу; відсутні сформовані уміння та навички; під час відповіді допускаються суттєві помилки, допускається велика кількість помилок у встановленні причинно-наслідкових зв'язків, студент не володіє навичками порівняння, аналізування, синтезування, структурування і т.д. т. Відсутні навички опрацювання базової літератури дисципліни.

Ф «Безумовно незадовільно» (1-25 балів). Теоретичний зміст курсу не засвоєний, необхідні практичні навички не сформовані, усі виконані завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до підвищення якості виконання навчальних завдань.

Поточне тестування та самостійна робота									Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3				50	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9		
4	4	6	6	6	6	6	6	6	50	100

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

14. Методичне забезпечення

1. Навчальна програма дисципліни.
2. Робоча програма навчальної дисципліни.
3. Методичні вказівки до лекційних занять.

4. Плани лекційних занять.
5. Конспекти лекцій.
6. Методичні рекомендації до проведення практичних занять.
7. Плани практичних занять.
8. Методичні вказівки до самостійної роботи студентів.
9. Навчально-методичне забезпечення самостійної роботи студентів.
10. Завдання для поточного контролю та підсумкового контролю знань студентів.
11. Тести.
12. Пакет ККР.
13. Залікові завдання.
14. Програмові вимоги .
15. Список базової та допоміжної літератури з навчальної дисципліни.
16. Словник з навчальної дисципліни.
17. Нормативні документи.
18. Медіотека (мультимедійні презентації лекцій, відеоматеріали).

15. Рекомендована література

Базова

1. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія : навчальний посібник. Київ, ЦУЛ 2012. 424 с.
2. Заброцький М. М. Основи вікової психології : навчальний посібник. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2009. 112 с.
3. Кузнєцов М. А. Шкільні страхи : види, умови прояву та шляхи подолання : монографія. Харків : ХНПУ 2012. 227 с.
4. Кузнєцов М.А., Бабарикіна І. В. Шкільні страхи : види, умови прояву та шляхи подолання : монографія. Харків, 2012. 227 с.
5. Майковська О. Є. Рекомендації щодо роботи з дітьми, які мають порушення інтелектуальної сфери. Психологічний та соціально-педагогічний супровід навчання і виховання «особливої дитини» у школі : метод. посібн. Чернівці, 2009. С.11– 12.
6. Павелків Р. В. Дитяча психологія : навчальний посібник. Київ, 2011. 376 с.
7. Панок В.Г. Основні напрями професійного становлення практичного психолога у вищій школі. Практична психологія та соціальна робота. 2003, №4. С. 14–17.
8. Строяновська О. В. Психологічна служба в системі освіти : практикум з навчального курсу для практичних психологів: навчальний посібник. Київ, 2013. 176 с.

Допоміжна

1. Гоян І. М. Методи діагностики психічного розвитку дітей : навчальний посібник Івано-Франківськ , 2014. 652 с.
2. Кутішенко В. П. Психологія розвитку та вікова психологія : практикум : навчальний. Київ, 2012. 448 с.

3. Становлення особистості школярів з різними навчальними досягненнями в онтогенетичному просторі : монографія за ред. М.Т.Дригус. Кіровоград, 2013. 154 с.
4. Степанов О. М. Педагогічна психологія : навчальний посібник. Київ, 2011. 415 с.
5. Психологу для роботи. Діагностичні методики. уклад.: Лемак М. В., Петрищев В. Ю. – Ужгород: Вид-во Олександрії Гаркуші, 2012. 615 с.
6. Великанова А. Обдарована дитина – хто вона? Психолог. 2006. №42. С. 18–21.
7. Становлення особистості школярів з різними навчальними досягненнями в онтогенетичному просторі : монографія / за ред. М.Т.Дригус. Кіровоград, 2013.154 с.
8. Степанов О.М. Педагогічна психологія : навч. посіб. – Київ, 2011. 415 с.

Інформаційні ресурси

1. Вплив позитивних емоцій на самоактуалізацію особистості URL: http://osvita.ua/school/lessons_summary/psychology/49133/.
2. Державний стандарт початкової загальної освіти. URL: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/17911/.
3. Ігри для подолання агресії. URL: <https://dytpsycholog.com/2015/04/15/ігри-для-подолання-агресії>.
4. Кодекс честі учня URL: http://school121.edu.kh.ua/pro_shkolu/psihologichna_sluzhba/storinka_psihologa/poradi_psihologa_uchnyam/.
5. Концепція Нової української школи URL: http://school12.km.ua/page/praktychnyy_psiholog.
6. Корисні поради «Школи етики» URL: http://school-2.com/psy_advices_pupils.php.
7. Крилаті вислови про дітей. URL: <http://petrukiv.te.ua/105-vislovi-pro-dtey.html>.
8. Нове Положення про психологічну службу системи освіти України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0687-09>.
9. Практична психологія. Вступ у спеціальність : навчальний посібник / Т. В. Дуткевич, О.В.Савицька URL: [/http://dspace.kpnu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/841/1/Praktichna_spihologia-Dutkevich.pdf](http://dspace.kpnu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/841/1/Praktichna_spihologia-Dutkevich.pdf).
- 10.Притчі для дітей URL: http://vjazivne.io.ua/s2430193/pritchi_dlya_batkiv
- 11.Притчі, які навчають дітей бути щасливими URL: – <https://dytpsycholog.com/2015/03/01>.
- 12.Психолого-педагогічний аспект взаємодії з «дітьми нової свідомості» – Дітьми Індиго» URL: http://osvita.ua/school/lessons_summary/psychology/50692/.
- 13.Спілкування учнів початкової школи URL: http://osvita.ua/school/lessons_summary/psychology/49541/.
- 14.Швець О.А. Система роботи практичного психолога з педагогічним колективом навчального закладу : навчально-методичний посібник. 2013 URL:: <http://berezne.lib.rv.ua/berezne/files/psyx5.pdf> .

15. Шість способів привернути увагу дітей у класі – URL: – <http://osvita.ua/school/method/42916/>.
16. «Як займатися особистісним. саморозвитком» URL: http://chergym.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=65:2012-10-08-12-59-07&catid=38:2012-10-23-22-08-44&Itemid=128
17. 11 порад батькам першокласника від психолога Світлани Ройз, URL: <http://tvoymalysh.com.ua/uk/children/child-psychology/3609-11-porad-batkam-pershoklasnika-vid-psihologa-svitlani-royz.html>д/.
18. Нове положення про психологічну службу системи освіти України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0687-09>.
19. Практична психологія. Вступ у спеціальність: навчальний посібник / Т. В. Дуткевич, О. В. Савицька: / http://dspace.kpnu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/841/1/Praktichna_spihologia-Dutkevich.pdf.
20. Швець О. А. Система роботи практичного психолога з педагогічним колективом навчального закладу: навчально-методичний посібник. – Березне, 2013. URL: <http://berezne.lib.rv.ua/berezne/files/psyx5.pdf>.
21. Державна програма «Вчитель». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/379-2002-п>.
22. Державний стандарт початкової освіти. URL: <http://nus.org.ua/news/uryad-orublikuvav-novuj-derzhstandart-pochatkovoyi-osvity-dokument/>.
23. Закон України «Про вищу освіту» URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
24. Закон України «Про освіту» URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T172145.html
25. Глобальне опитування про булінг. ЮНІСЕФ URL: <http://www.unicef.org/ukraine/ukr/infographicbullying-upd.pdf>.
26. Довіра до освіти починається з педагогіки партнерства. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/usi-novivni-novini-2017-12-02-dovira-do-osviti-pochinaetsya-z-pedagogiki-partnerstva-vidkritosti-shkil-povagi-do-kozhnoy>.
27. Ключові новації в освіті (Новий Закон України «Про освіту»). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/ZAKON-2018.pdf>.